

УДК 37.015.3:378.4:069.5(4-77)

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-6\(20\)-544-552](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-6(20)-544-552)

Паска Андрій Валерійович аспірант, провідний фахівець навчально-методичного відділу, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, тел.: (0342) 59-60-40, <https://orcid.org/0000-0002-4596-1775>

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті висвітлено результати теоретичних напрацювань та сучасних наукових підходів до проблеми використання освітнього середовища музеїв, методів музейної педагогіки в навчальному процесі закладів вищої освіти України і Республіки Польщі. Акцентовано увагу на важливому практичному значенні музейної справи для розвитку закладів освіти, необхідності вдосконалення досвіду музейно-педагогічної діяльності, функціонуванні музеїв як ефективних навчальних платформ у закладах вищої освіти. Розкрито теоретико-методичні аспекти функціонування музеїв у закладах вищої освіти, висвітлено окремі концептуальні положення про музеєзнавчу, пам'ятко-охоронну діяльність, що обґрунтована в наукових дослідженнях українських та польських учених, освітян, музейних педагогів. Підкреслюється необхідність реалізації освітньо-виховного потенціалу сучасних музеїв у закладах вищої освіти, використання засобів музейної педагогіки в процесі підвищення рівня професійної компетентності здобувачів вищої освіти.

Висвітлено історіографічні аспекти дослідження функціонування музейних комплексів у низці українських і польських університетів, академій, інститутів, закладів післядипломної освіти. Підкреслюється, що польський досвід освітньої та наукової діяльності музеїв є актуальним для України, він відповідає сучасній гуманістичній парадигмі навчання та виховання у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. Акцентується увага на наукових дослідженнях соціокультурної ролі музеїв у науковій освіті, особливостей взаємодії закладів вищої освіти і державних, громадських та приватних музеїв у сучасному освітньому просторі, розширенні форм сучасної музейної комунікації, впровадженні інноваційних форм та методів роботи із студентською аудиторією в музейній педагогіці. Окреслено можливі напрями й аспекти співпраці закладів вищої освіти, музейних установ та музейних педагогів України і Польщі щодо популяризації музейної педагогіки в умовах цифрової трансформації суспільства та глобальних викликів сучасності, зокрема пандемії та військового стану.

Ключові слова: музейна педагогіка, заклад вищої освіти, музейна комунікація, музейна освіта, музеологія, освітній простір, музейно-педагогічна компетентність, музейна колекція, музейні ресурси, здобувачі вищої освіти.

Paska Andrii Valeriyovych PhD student, senior specialist of the educational and methodical department, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 76018, Ivano-Frankivsk, Shevchenka St., 57, tel.: (0342) 59-60-40, <https://orcid.org/0000-0002-4596-1775>

MUSEUM PEDAGOGY IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE AND THE REPUBLIC OF POLAND (HISTORIOGRAPHICAL ASPECT)

Abstract. The article highlights the results of theoretical developments and modern scientific approaches to the problem of using the educational environment of museums, methods

of museum pedagogy in the educational process of higher education institutions of Ukraine and the Republic of Poland. Attention is focused on the important practical significance of museums for the development of educational institutions, the need to improve the experience of museum and pedagogical activities, and the functioning of museums as effective learning platforms in higher education institutions. The theoretical and methodological aspects of the functioning of museums in higher education institutions are revealed, some conceptual provisions on museological, monument and conservation activities, which are substantiated in scientific research by Ukrainian and Polish scientists, educators, museum educators, are highlighted. The need to realize the educational potential of modern museums in higher education institutions, the use of museum pedagogy in the process of improving the level of professional competence of higher education students is emphasized.

The historiographical aspects of the study of the functioning of museum complexes in a number of Ukrainian and Polish universities, academies, institutes, and postgraduate education institutions are highlighted. It is emphasized that the Polish experience of educational and scientific activities of museums is relevant for Ukraine, it corresponds to the modern humanistic paradigm of education and upbringing in the context of integration into the European educational space. The article focuses on scientific research on the socio-cultural role of museums in scientific education, the peculiarities of interaction between higher education institutions and state, public and private museums in the modern educational space, the expansion of forms of modern museum communication, and the introduction of innovative forms and methods of working with student audiences in museum pedagogy. Possible directions and aspects of cooperation between higher education institutions, museums and museum educators in Ukraine and Poland to popularize museum pedagogy in the context of the digital transformation of society and global challenges of our time, including the pandemic and martial law are outlined.

Keywords: museum pedagogy, higher education institution, museum communication, museum education, museology, educational space, museum pedagogical competence, museum collection, museum resources, higher education students.

Постановка проблеми. У період після проголошення незалежності України та ліквідації тоталітарної системи в Польщі у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) цих країн почали активно впроваджуватися сучасні методи музейної педагогіки. Наприкінці ХХ століття почався процес перепрофілювання існуючих музеїв ЗВО, їхнє оновлення та реекспозиція, створення нових природничих, технічних, етнографічних, мистецтвознавчих, історичних музейних установ. Змінилися функції та завдання музеїв ЗВО. Якщо раніше провідна роль відводилась зберіганню та колекціонуванню артефактів, то тепер значна увага приділяється науково-дослідницькій діяльності викладачів та студентів, освітньо-виховній функції та передачі цінного досвіду аудиторії.

В останні десятиліття загальні питання співпраці музеїв та закладів освіти як приклад ефективного освітнього діалогу, досвід освітньо-культурної діяльності музеїв ЗВО України і Польщі, різноманітні аспекти використання музейної педагогіки у роботі зі студентами висвітлювали українські та польські науковці, педагоги, музеологи. Проведено серію науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, видано ряд наукових праць, в яких проаналізовано досвід музейно-педагогічної діяльності в ЗВО у процесі підготовки майбутніх фахівців, форми сучасної музейної комунікації, інноваційні форми і методи роботи зі студентською аудиторією, значення музейної справи для перспективного розвитку закладів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теорії і практики педагогічної діяльності музеїв у сучасному освітньому просторі, використання музейної педагогіки в

процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти досліджували українські науковці Т. Белофастова, Ю. Бойчук, І. Гаврилова, Л. Грабинська, І. Данильченко, О. Дрогобицька, А. Королько, Г. Маслай, В. Мороз, В. Музиченко, В. Овсяннікова, Ю. Павленко, Н. Писаревська, А. Погорелова, Л. Пропоків, О. Рокицька, С. Руденко, В. Снагощенко, Н. Філіпчук, І. Червінська, С. Чибирак, І. Чиркова, Г. Ясінська та ін.

Міжнародний досвід, зокрема польський, використання музейної педагогіки як інструмента взаємодії закладів вищої освіти і музеїв у сучасному соціокультурному просторі розглядали у своїх дослідженнях В. Бітаєв, М. Васишин, В. Вдовиченко, Л. Жванко, О. Караманов, О. Кузьмук, Р. Маньковська, Н. Місяць, С. Муравська, Д. Свириденко, О. Топузов, А. Червінський та ін.

Теоретичні та практичні аспекти музейної освіти у Польщі, місце і роль музеїв у вихованні дітей та молоді, значення музейної педагогіки у формальній та неформальній освіті висвітлювали польські науковці Я. Бишевський, І. Войнар, П. Гураець, Г. Краєвська, Й. Крук, Ф. Мідура, К. Мілевська, А. Надольська-Стичинська, А. Наласковський, Р. Патер, Д. Поршинський, Й. Скутнік, А. Томашевський, Л. Турос, Д. Фольга-Янушевська, М. Шелонг та ін.

Мета статті. Здійснити аналіз української та польської історіографії дослідження проблеми розвитку музейної педагогіки в закладах вищої освіти України та Республіки Польща, довести необхідність співпраці науковців обох країн у вивченні досвіду діяльності музейних установ ЗВО, розвитку музейної освіти в контексті сучасних соціокультурних змін у Європі.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ ст., у період після проголошення незалежності України та встановлення демократії в Республіці Польщі, активізувався розвиток музейної педагогіки в системі вищої освіти. Українські та польські науковці, освітяни, музейні працівники в нових умовах активно вивчають основні тенденції і напрями діяльності музеїв ЗВО у контексті європейських інтеграційних освітніх процесів, аналізують переваги і недоліки у розвитку музейного освітнього середовища, пропонують оптимальні шляхи ефективного використання потенціалу музеїв для професійного становлення здобувачів вищої освіти.

Українсько-польська співпраця в галузі музейної педагогіки реалізується шляхом проведення міжнародних конференцій, круглих столів, семінарів, виставок, організацій спільних проєктів. Важливо, що вже після повномасштабного російського вторгнення в Україну (24.02.2022 р.) проведено обмін думками щодо його впливу на освітньо-наукову роботу музеїв, збереження пам'яток культури та музейних артефактів в умовах війни, ролі інформаційно-комунікаційних технологій у музейній педагогіці в контексті глобалізації, пандемії Covid-19 та воєнного стану [6; 3].

Актуальні проблеми теорії і практики педагогічної діяльності музеїв ЗВО в сучасному освітньому просторі України досліджує доктор педагогічних наук, завідувач науково-навчальної лабораторії музейної педагогіки Львівського національного університету ім. І. Франка Олексій Караманов. Серед актуальних праць науковця – «Педагогічна діяльність музеїв в сучасному освітньому просторі України» (2020), «Музейна педагогіка у системі підготовки бакалаврів: можливості педагогічного коледжу» (2020), «Сучасні підходи до організації проєктної та науково-дослідної роботи студентів у просторі музею» (2017), «Дидактичні засоби музейної педагогіки як елемент формування нового освітнього простору» (2021), «Музей – ВНЗ: принципи побудови інтегрованого заняття» (2011), «Вищий навчальний заклад у просторі музею: перспективи впровадження інтегрованих курсів» (2010) та ін.

О. Караманов підкреслює, що в сучасних умовах орієнтації на креативну парадигму, вітчизняні дослідження музейної педагогіки наповнюються новим змістом, застосовуючи різновекторний підхід, поєднуючи кращі українські та зарубіжні освітні зразки педагогічної діяльності музеїв, а також актуалізуючи потенціал власних культурних практик. Автор, аналізуючи педагогічну діяльність музеїв в історичній ретроспективі, підкреслює, що її розвиток був зумовлений переважно появою перших просвітницьких практик в музеях, усвідомленням музею як освітньої інституції, активною популяризацією музейної діяльності та музейних колекцій серед широкої громадськості, організацією співпраці музеїв із закладами освіти, розробкою та удосконаленням музейно-педагогічної термінології [5, с. 60].

Науковцем проаналізовано особливості організації освітнього середовища ЗВО у процесі взаємодії з музейними установами, визначено шляхи впровадження музейно-педагогічних програм та інтегрованих курсів в освітній процес ЗВО. На думку О. Караманова найбільш ефективну взаємодію викладача і студента у середовищі музею з метою створення умов для засвоєння необхідних знань, опанування практичних методів і прийомів музейно-педагогічної діяльності забезпечуватимуть такі спеціалізовані курси, як «Основи музейної педагогіки», «Музеезнавство» («Музеологія»), «Музейна комунікація», «Історичне краєзнавство». Організація продуктивних музейно-педагогічних занять «активізує творчі можливості студентів, стимулює їх до вияву креативних якостей, гнучкості мислення, винахідливості, спостережливості, уяви..., розвитку здатності бачити проблему у багатоманітності підходів, сприяти розвитку емоційної та творчої свободи у групі» [4, с. 140]. Аналізуючи сучасні тенденції розвитку музейної педагогіки в Україні, науковець підкреслює необхідність створення масштабного координуючого центру (за прикладом Польщі та Німеччини), лабораторій, експериментальних педагогічних майданчиків для всебічної апробації та популяризації ідей музейної педагогіки.

Доктор історичних наук, доцент кафедри історії, музеєзнавства та культурної спадщини Національного університету «Львівська Політехніка» Світлана Муравська характеризує університетський музей як соціокультурне явище, покликане транслювати духовний і культурний досвід спільноти навчального закладу. У праці «Музейні заклади у системі вищої освіти Західної України на тлі світових тенденцій» (2018) вона підкреслює, що перспективи розвитку музеїв вищої школи «тісно пов'язані зі зміною іміджу музеїв, розвитком музейної комунікації і з перетворенням музеїв у соціальний інститут, який створює і надає потрібну інформацію і масовий доступ до інтелектуальної, історико-культурної та природної спадщини» [7, с. 34].

Автор висвітлює особливості проведення наукових досліджень, а також навчальну, просвітницьку, виставкову та громадсько-культурну роботу на базі музеїв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, Львівського національного університету ім. І. Франка, Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, Львівського державного інституту економіки і туризму та ін.

Важливе значення мають напрацювання щодо набуття досвіду музейно-педагогічної діяльності у процесі підготовки майбутніх учителів. Досвід використання потенціалу музейної педагогіки для професійної підготовки майбутніх педагогів актуалізується в працях таких дослідників як А. Бойко, Н. Карапузова, Ю. Павленко, Н. Пусепліна, В. Снагощенко, В. Ходецький, М. Юхневич та ін.

Науковиця кафедри початкової освіти Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка Юлія Павленко виділяє п'ять напрямів уведення музейної складової в

процес професійної підготовки майбутніх учителів, а саме: навчальна робота; наукова робота; виховна робота; музейна робота; спеціальна підготовка до використання потенціалу музеїв у школі – вивчення спеціального курсу, що забезпечить цілеспрямоване формування музейнопедагогічної компетентності. Дослідниця підкреслює, що використання музейного потенціалу у структурі професійної підготовки майбутніх учителів «є запорукою істотного розширення соціальних функцій сучасного вчителя, істотно збагачує зміст практичного досвіду студентів, а також сприяє реалізації принципу зв'язку професійної підготовки зі шкільною практикою» [8, с. 107].

У досліджуваній період досвід діяльності музейних установ ЗВО, впливу освітнього середовища музею на соціально-психологічну адаптацію студентів та їхнє професійне становлення висвітлювали у наукових публікаціях Посохов С., Андрусишина А. (Харківський національний університет ім. В. Каразіна), Угорчак Ю., Дрогобицька О., Гаврилів Б., Кузенко П. (Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка, м. Івано-Франківськ), Яновська Л. (Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, м. Одеса), Надольська В. (Волинський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк), Муравська С. (Національний університет «Львівська Політехніка»), Караманов О., Сурмач О., Шукалович А. (Львівський національний університет ім. І. Франка), Хлонь Н., Данильченко І. (Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка), Годзінська І., Ткебучава І. (Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича), Писаревська Н. (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»), Харитонов В. (Криворізький національний університет), Соломченко О. (Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв), Жванко Л. (Державний біотехнологічний університет, м. Харків), Песоцька Ю. (Харківська гуманітарно-педагогічна академія), Астахова К. (Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»), Камінська В. (Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, м. Луцьк), Рокицька О. (Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів, м. Біла Церква) та ін.

Дослідниця Марія Василишин відзначає, що музеї України і Польщі «все більш активно переймають місію освітніх установ, інтегрованих у систему традиційних освітніх інститутів: дошкільних, шкільних та вищих навчальних закладів» [2, с. 77]. Вона підкреслює, що польський досвід співпраці музеїв і закладів освіти є актуальним для України «з огляду на формування відкритого суспільства, діалог та комунікацію, що відповідає сучасній гуманістичній парадигмі навчання й виховання та інтеграції до європейського освітнього простору» [1, с. 54].

У Польщі однією з провідних дослідниць музейної педагогіки є доктор гуманітарних наук Рената Патер - науковиця кафедри загальної та філософської педагогіки Ягеллонського університету в Кракові. Важливі аспекти музейної освіти висвітлені нею у працях: «Час для музею» (2010), «Місце музею у вихованні дітей та молоді» (2011), «Музеї для дітей та молоді – сучасні освітні простори» (2011), «Музей у просторі відкритої освіти» (2012), «У пошуках стандартів музейної освіти» (2012), «Естетична освіта в постійному розвитку особистості: освітня діяльність музеїв і наукових центрів» (2016), «Музейна освіта – освіта для активної участі в культурі» (2017), «Культурна спадщина технологій у музейній освіті» (2018), «Формування культурних компетенцій у «нових» музеях. Дидактика музейної освіти» (2019) та ін. Зокрема, у праці «Музейна освіта – освіта для активної участі у культурі» дослідниця розкриває просвітницьку діяльність у музеях, спрямовану на виховання дітей та молоді, а також на різні групи дорослих. У контексті педагогіки культури, культурної освіти, естетичного виховання, художньої освіти, історичної освіти вона

характеризує музей як важливу сферу освітніх досліджень, яка порівняно мало вивчена педагогічною спільнотою Польщі. Відзначаючи динамічний розвиток польських музеїв в останні десятиліття, на основі досвіду музейної діяльності та наукової літератури, автор підкреслює роль музеїв як актуального і важливого простору для виховання активної участі в соціокультурному житті країни.

У статті «У пошуках стандартів музейної педагогіки» Р. Патер пропонує рекомендації щодо стратегій формування музейного простору. Автор наголошує на необхідності розробки інтерактивних музейних експозицій відповідно до сучасних освітніх вимог, які враховували б особливості різновікових категорій відвідувачів. У праці «Музей у просторі відкритої освіти» Р. Патер звертає увагу на те, що використання сучасних мультимедійних засобів у музеї покликане доповнити зміст експозиції і пробудити інтерес у здобувачів освіти. Однак, їх надмірне і часто необґрунтоване використання може спричинити втрату сенсу музейної комунікації – живої взаємодії із музейними об'єктами, артефактами, творами мистецтва [12, с. 20].

Науковець Домінік Порчинський у праці «Музейна освіта на напівпериферіях: соціальні, культурні та економічні аспекти глобалізації польських і словацьких інституцій спадщини» (2020) розглядає проблеми змін музейної освіти Центрально-Східної Європи в умовах глобалізації, поширення в колишніх державах соціалістичного блоку шаблонів музейної діяльності, що розроблені у розвинутих країнах, країнах Заходу, зокрема музеїв Підкарпатського та Кошицького регіонів. Дослідник робить висновок, що глобалізація є «дискурсивним процесом, який залучає глобальні, національні та локальні культурні елементи», що ведуть до зміни місцевих моделей музейної освіти [11].

Учений-музеолог Марчін Шелонг у праці «Майбутня роль музейної освіти у Польщі» (2009) розкриває стан польської музейної освіти та перспективи, які вона відкриває у процесі переосмислення традиційних завдань і функцій музейної діяльності. На переконання науковця, освітня діяльність музеїв має перебувати у партнерстві з усіма іншими функціями музеїв, зокрема, збереженням колекцій, науковими дослідженнями, організацією обслуговування, проведенням виставок та колекціонуванням. Автор робить висновок про те, що Польща потребує нової, альтернативної формули навчання і виховання засобами музейної педагогіки. Актуальність проблеми зумовлена тим, що у країні впродовж майже всього періоду незалежності, як міжвоєнного, так і післявоєнного, не надавалося належного значення ролі музеїв, зокрема їхнім просвітницьким завданням. На думку М. Шелонга, музейні установи Польщі, за прикладом інших країн, повинні «не лише докладати зусиль для збереження свідчень людської культури, але й прагнути діяти якомога ефективніше на користь тієї групи людей, громади чи нації, яка покликала їх до життя... Музеї повинні діяти з усвідомленням того, що вони служать науці, знанням, мистецтву» [10, с. 236].

Дослідник підкреслює, що сутність музейного процесу полягає у творенні смислів (про реальність, мистецтво та ін.), під час якого аудиторія (у тому числі освітяни, вчителі, студенти), критики, дослідники, науковці, митці стають хранителями індивідуального та суспільного пізнання. Автор наголошує, що музей повинен не лише змінитися, але й серйозно поставитися до своєї освітньої діяльності, надаючи їй належного рангу і значення в рамках складних і різноманітних завдань, які виконує ця установа. М. Шелонг звертає увагу на необхідність зміни форм музейної освіти. Він пропонує використовувати в освітній практиці сучасних музеїв інтернет-проекти та інші сучасні технології та методи, вмільо поєднуючи їх з традиційними засадами музейної освіти.

Дослідниця Йоланта Скутнік у працях «Музей сучасного мистецтва як простір навчання» (2008), «Молодь у музеї – вибрані контексти мистецької освіти» (2014) розглядає музей як простір міжособистісної взаємодії. Автор підкреслює, що у концепції сучасного

музею головне – перетворення музейного закладу у простір, де навчання, мистецтво і громадське життя взаємопов'язані та інтегровані. Це передбачає розробку відповідних освітньо-культурних заходів, спрямованих на залучення відвідувачів до активного обговорення музейних експозицій та розвиток інтелекту здобувачів освіти [13].

У праці «Музеї в Польщі. 1989-2008», виданій у Варшаві у 2009 р. дослідниця Дорота Фольга-Янушевська висвітлює стан, поточні зміни та напрямки розвитку музеїв у Європі та пропонує рекомендації для польських музеїв та розвитку музейної педагогіки в ЗВО. Вона звертає увагу на необхідність законодавчих ініціатив та відповідної інвестиційної політики щодо музеїв, підтримки колекційної політики музеїв, створення центрів обміну інформацією про музейні колекції та нових міжмузейних інституцій та мереж.

Особливу увагу автор звертає на розвиток музейної освіти, бакалаврські та магістерські дослідження у сфері музеєзнавства. Вона підкреслює, що реалізація більшості завдань, пов'язаних з модернізацією музеїв, можлива за умов наявності кваліфікованих кадрів, професійно підготовлених до роботи в музеї та у сфері музеєзнавства. У цьому контексті Д. Фольга-Янушевська аналізує досвід викладання музеології у таких ЗВО Польщі, як Університет Миколи Коперника в Торуні, Ягеллонський університет в Кракові, Варшавський університет, Університет Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві, Люблінський католицький університет. Вона пропонує рекомендації щодо створення повномасштабних музеологічних студій зі стандартами викладання на рівні бакалаврату та магістратури на факультетах історії, соціальних наук або культурології у польських ЗВО. Погоджуємося з висновком дослідниці про те, що «вдало побудоване законодавство, ефективна фінансова система та освічені музейні працівники будуть достатніми, щоб у цьому дуже індивідуалізованому і різноманітному світі перетворити музеї на антидоти глобалізації та створювати нові якості і цінності» [9, с. 41].

Висновки. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. в українській та польській педагогічній думці всебічно вивчалася і популяризувалася музейна педагогіка як важливий складник системи вищої освіти, що активно сприяє вихованню молодого покоління, його всебічному розвитку та формуванню творчої особистості, залученню студентів до наукової діяльності.

Серед перспективних напрямів співпраці ЗВО, музейних установ та музейних педагогів України і Польщі в умовах цифрової трансформації суспільства та глобальних викликів сучасності, на нашу думку, можна виділити такі:

- проведення спільних конференцій, семінарів, круглих столів з проблем дослідження феномену сучасного музею як інституту пам'яті, підтримки музейних установ та їх функціонування в умовах воєнного стану, збереження музейних фондів та захисту музейних працівників під час війни;
- організація спільних науково-дослідних проєктів у галузі музейної педагогіки, зокрема в рамках програм транскордонного співробітництва;
- обмін досвідом роботи українських і польських музеїв ЗВО щодо діджиталізації музейних ресурсів, промоції музейних колекцій, надання музейним колекціям інклюзивності;
- започаткування спільних бакалаврських та магістерських програм з музеології для студентів ЗВО України і Польщі, у тому числі за програмами подвійних дипломів;
- організація музейної практики та навчальних екскурсій для українських студентів у Польщі та польських студентів в Україні.

Література:

1. Василюшин М. Дослідження співпраці музею і школи у працях сучасних польських дослідників. *Актуальні проблеми сучасних історико-педагогічних досліджень шкільної освіти*: зб. тез XIV Всеукраїнської історико-педагогічної наук.-практ. конф., м. Київ, 14 листопада 2014 р. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2014. С. 53-54.

2. Васишин М. Сучасний урок в музеях художньо-мистецького профілю України і Польщі. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2015. №2. С 77-83.
3. Відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Музейна педагогіка в контексті викликів сучасної освіти». URL: <https://lnu.edu.ua/vidbulasia-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiia-muzeyna-pedahohika-v-konteksti-vyklykiv-suchasnoi-osvity/> (дата звернення: 12.05.2023).
4. Караманов О. Вищий навчальний заклад у просторі музею: перспективи впровадження інтегрованих курсів. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. №26. С. 134-142.
5. Караманов О. Теорія і практика педагогічної діяльності музеїв в сучасному освітньому просторі України : дис. на здобуття наук. ступ. доктора пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. 485 с.
6. Музейна педагогіка в умовах воєнного стану : зб. матеріалів Міжнародного круглого столу, м. Київ, 26 травня 2022 р. / за наук. ред. С. О. Довгого. Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2022. 424 с.
7. Муравська С. Музейні заклади у системі вищої освіти Західної України на тлі світових тенденцій. Львів: Центр пам'ятокознавства НАН України і УТОПІК, 2018. 244 с.
8. Павленко Ю. Музейно-педагогічна складова в структурі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. онлайн-конференції. Бердянськ, 2017. С. 104-107.
9. Folga-Januszewska, D. "Muzea w Polsce 1989-2008". *Muzealnictwo*. 2009. P. 18-46.
10. Marcin S. Przyszła rola edukacji muzealnej w Polsce. *Muzealnictwo*. 2009. №50. P. 234-242.
11. Museum education in semi-peripheries: social, cultural and economic aspects of the globalisation of Polish and Slovak heritage institutions. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=878653> (дата звернення: 12.05.2023).
12. Pater R. Muzeum w przestrzeni edukacji otwartej. *Biuletyn Programowy NIMOZ*. Warszawa, 2012. №5. P. 18-24.
13. Skutnik J. "Młodzież w muzeum—wybrane konteksty edukacji artystycznej" *Sztuka—edukacja—kultura. Z teorii i praktyki edukacji artystycznej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2014. P. 178-190.

References:

1. Vasylyshyn M. (2014). Doslidzhennia spivpratsi muzeiu i shkoly u pratsiakh suchasnykh polskykh doslidnykiv [Studies of museum-school cooperation in the works of contemporary Polish researchers]. *XIV Vseukrainska istoriko-pedahohichna naukovo-praktychna konferentsiia "Aktualni problemy suchasnykh istoriko-pedahohichnykh doslidzhen shkilnoi osvity" - XIV All-Ukrainian Historical and Pedagogical Scientific and Practical Conference "Actual Problems of Modern Historical and Pedagogical Research of School Education"*. (pp. 53-54). Kyiv: Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
2. Vasylyshyn M. (2015). Suchasnyi urok v muzeiakh khudozhno-mystetskoho profilu Ukrainy i Polshchi [A contemporary lesson in art museums in Ukraine and Poland]. *Porivniaino-pedahohichni studii - Comparative pedagogical studies*, 2, 77-83 [in Ukrainian].
3. Vidbulasia Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Muzeina pedahohika v konteksti vyklykiv suchasnoi osvity» [The International Scientific and Practical Conference «Museum Pedagogy in the Context of Challenges of Modern Education» was held]. URL: <https://lnu.edu.ua/vidbulasia-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiia-muzeyna-pedahohika-v-konteksti-vyklykiv-suchasnoi-osvity/> (12.05.2023) [in Ukrainian].
4. Karamanov O. (2010). Vyshchyi navchalnyi zaklad u prostori muzeiu: perspektyvy vprovadzhenia intehrovanykh kursiv [Higher Education Institution in the Museum Space: Prospects for Implementing Integrated Courses]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia pedahohichna - Bulletin of Lviv University. Pedagogical series*, 26, 134-142 [in Ukrainian].
5. Karamanov O. (2020). Teoriia i praktyka pedahohichnoi diialnosti muzeiv v suchasnomu osvitnomu prostori Ukrainy [Theory and Practice of Pedagogical Activity of Museums in the Modern Educational Space of Ukraine] Doctor's thesis. Derzhavnyi zaklad «Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].
6. *Museum pedagogy under martial law* (2022). Kyiv: Natsionalnyi tsentr «Mala akademiia nauk Ukrainy»
7. Muravska S. (2018) Muzeini zaklady u systemi vyshchoi osvity Zakhidnoi Ukrainy na tli svitovykh tendentsii [Museum Institutions in the Higher Education System of Western Ukraine Against the Backdrop of Global Trends] Lviv: Tsentr pamiatkoznavstva NAN Ukrainy i UTOPIK [in Ukrainian].
8. Pavlenko Yu. (2017). Muzeino-pedahohichna skladova v strukturі profesiinoy pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Museum and pedagogical component in the structure of professional training of future primary school teachers]. *Vseukrainska naukovo-praktychna onlain-konferentsiia "Pidhotovka maibutnykh pedahohiv u konteksti standartyzatsii pochatkovoї osvity" - All-Ukrainian Scientific and Practical Online Conference "Training of Future Teachers in the Context of Primary Education Standardization"* (pp. 104-107). Berdiansk [in Ukrainian].

9. Folga-Januszewska D. (2009). "Muzea w Polsce 1989-2008" [Museums in Poland 1989-2008]. *Muzealnictwo – Museology*, 18-46 [in Polish].
10. Marcin S. (2009). Przyszła rola edukacji muzealnej w Polsce [The future role of museum education in Poland]. *Muzealnictwo – Museology*. 2009, 50, 234-242 [in Polish].
11. Museum education in semi-peripheries: social, cultural and economic aspects of the globalisation of Polish and Slovak heritage institutions. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=878653> (12.05.2023) [in English].
12. Pater R. (2012). Muzeum w przestrzeni edukacji otwartej [Museum in the open education precinct]. *Biuletyn Programowy NIMOZ - NIMOZ Program Bulletin*. Warszawa, 5, 18-24 [in Polish].
13. Skutnik J. (2014). "Młodzież w muzeum—wybrane konteksty edukacji artystycznej" ["Youth in the Museum- Selected Contexts of Art Education"]. *Sztuka–edukacja–kultura. Z teorii i praktyki edukacji artystycznej - Art-education-culture. From the theory and practice of art education*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 178-190 [in Polish].